DEO OPTIMO MAX. UNI ET TRINO, VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS mane discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimo-septimo mensis Novembris, anno Domini M. DCC. XLIX.

M. GEDEONE DE RABOURS, Doctore Medico, Præside.

An in ulcere Tonsillarum Gangrænoso, Antiseptica?

I.

NASCI, pati, mori, hæ sunt vitæ tempestates. Quot morbi, delictis nostris coævi, terris incubuerunt, vigore, & ortu, dissimiles! Alii enim ferociter sæviunt: alii mitiùs vagantur. Multi apparuerunt ab incunabulis Medicinæ; nonnullis verò, temporis lapsus dedit originem. Talis est affectus Tonsillarum gangrænosus, qui apud nos nuperrimè grassatus est. De quo, *Hippocrates*, (*a*) & post illum *Aretæus* legendi sunt. Longo post *Aretæum* tempore, *Aetius* fusè disseruit, de crustosis, & pestilentibus, Tonsillarum ulceribus: hæc autem, cum hocce affectu consentire omnino videntur. Ab eo, veteres, Latini, aut Arabes, de tetrâ hâc lue profundè siluerunt; sive, quòd tamdiù latuerit, sive, quòd Medici tunc temporis, in futilibus scholæ argutiis, toti fuerint; cùm in observandis morbis, potuissent utiliùs exerceri. At morbus, qui trium tantùm, ex antiquioribus Medicinæ principibus, observationes non fefellerat, pluribus neotericis, se rursus obtulit: ut *Mercato*, *Sgambato*, *Alaymo*, *Cortesio*, *Aetio-Cleto*, *Severino*, & aliis bene multis. Collectis eorum scriptis, constare videtur, anno 1610, Hispanos, hâc peste, quam *Garotillo* vocant, fuisse infectos, hinc Melitenses, Siculos, incolas Apulliæ, Calabriæ, Campaniæ, celeri contagione fuisse contaminatos; unde in Neapolim migravit, & per viginti annos, tyrannidem exercuit. Interdum, præstantissimi in arte Medicâ viri, in Hispaniâ *Gomes de Laparra*, in Siciliâ *Alaymus*, in Italiâ *Cletus Signinus*, in Germaniâ *Wedelius*, & *Bartholinus*, in Galliâ, *Renatus Moreau*, morbi ferocitate perculsi, quidquid viderant, diligenter observavere. [Sed morbus vix cognitus, ut Proteus effugit, non sine incremento nostræ felicitatis. Silente morbo, siluerunt Authores. *Wierus* enim, *Forestus*, *Ramazzini* hunc morbum se vidisse, inconsulte crediderunt. Utinam error, apud Authores diutiùs remansisset! At sopitus brevì revixit, & Angliam afflixit, ab anno 1739, adhuc & affligit. Post tot fata, tot gyros, & editas strages, ad nos, malis avibus, devecta fuit, non devicta, non debilitata, tantis nationibus peragratis, sed antiquæ memor ferocitatis: promiscuè cadunt infantes, ablactati, aut lactantes, nec parcit adultis. Undique evocat putredinem, unicum tot malorum, instrumentum. Ea autem accersita continuum sanguinis fluxum sistit, fugaces fluidorum volutiones cohibet, eâ ipsâ solidorum nexus dissolvitur. Unde ad coercendos, effrænatæ putredinis impetus, antiseptica usurpanda sunt. Iis enim, novum additur calcar sanguini, torpentes humorum motus exsuscitantur, pulsus fit fortior, salium acre corrigitur, uno verbo antisepticis curatur, omne vitium putrefactionis.

(*a*) Vander-Linden. T. II. p. 74. lib. II. Morb. Textu 48.

I I.

MINORIS profectò esset periculi hic morbus, si apertâ acie, & certis se proderet caracteribus. At quanta in symptomatibus diversitas! Hìc ægrotantes, (a) nullâ, vel levissimâ febre vexantur. Hìc pulsus, (b) citissimè agitatur. In iis lingua, internaque oris vehementer inflammantur, facies rubescit, (c) oculi lacrymis irrorantur. In iis, vultus pallidus livescit, faucesque (d) levi tantùm phlogosi laborant. Mox ex obstructis naribus, (e) *ichor* guttatim effluit; mox verò nihil decidit, (f) ex narium cavitatibus. His signis adeo variatis, Medicus decipitur incautus, levissimis symptomatibus fretus, gravissimo morbo laxas dat habenas. Interdum serpit malum, huc illuc extenditur, & radices figit inextricabiles. Qui tamen, in diversas semitas abeunt, in hoc unùm concordes sunt, quòd ægrotantes exhalent, fœtorem teterrimum. Hoc autem signo, peculiariter, & quasi pathognomonicè, hic morbus designatur, ut morbo inferiùs descripto, patebit. Horrore corripiuntur ægri, mox æstu interno, & febriculâ, ut in iis affectibus plerumque accidit. Tument tonsillæ, rubescunt, leviter dolent, brevì escharis cooperiuntur, quæ putredinem latè dispergunt. Crescente febri, crescit morbus. Vires prosternuntur, pulsus dejicitur, ex ore perpetuò afflatur odor fœtidus; crusta alba crassescit, radices altiùs agit, & non aufertur, quin altera subjecta renascatur. Sunt quibus maculæ rubicundæ, nunc paucæ, nunc multæ, modò in unâ, modò in alterâ corporis parte apparent, aliquando, in corpore universo. Ægros aut somnus gravis premit, aut delirium vexat. Facies pallescit, vox rauca est, facilis tamen superest deglutitio. Odore magis ac magis putrido, astantes infestantur; larynx, pharynx eroduntur, provectamque ad ventriculum, aut ad pulmones erosionem, mors brevì subsequitur. Si morbus remediis superetur, 4°. vel 5°. die, dat signa remissionis; paululum decrescit febris, eschara attenuatur, os minùs fœtet, pulsus est æquabilior. Emaciantur ægri, vox resonat in narium cavitatibus, & è naso, ut aiunt, loquuntur. Membrana exterior laryngis, aut pharyngis, crosa priùs, exfoliatur; & hâc saluberrimâ metamorphosi, faucibus orique interno naturalis status restituitur. Aliquando etiam parotides protuberant, & probant esse expulsum ex faucibus virus morbificum.

(a) Alaymus. Conf. pro. ulc. p. 31.
(b) Fothergill. Descrip. du mal. de Gorg. p. 67.
(c) It. p. 59.
(d) Aretæus. de morb. Acut. & Chron. &c. lib. 1. cap. 9.
(e) Diss. hist. D. D. Chomel. p. 38.
(f) Lett. de M. Astruc, ad Calc. op. cit. p. 105.

I I I.

FRUSTRA aliquis, hujus monstri perniciem moliretur, nisi pessimam illius matrem, putredinem videret, arceret, extingueret. Hæc enim corpora erodit, dissolvit, eorum connexionem destruit, & terribili consociata fœtori, vivum cadaver rapit ad interitum. Si fœtor ille, mortis nuncius, eundo vires non acquireret, inspiratione, aëri externo confusus, pulmones contaminaret, & solo attactu, liquida, & deglutita omnia inficeret, cæteris humoribus pestem brevì allatura. At quàm rapidi progressus! Quot loca citissimè invadit! Si vires ipsius deficiant, ab aëre, ipsiusque miasmatibus petit auxilium. Corruptus aër, putredinem generat, generata putredo, vice suâ aërem corrumpit, & sic alendo foco huic pestifero, viribus unitis, conspirant. Quod inspiratum pulmones reficit, sanguinem restaurat, & per totum corpus virile diffundit robur, illud mortis nostræ fieri instrumentum, dolendum sanè est. Sicut enim aër cum purus est, in intimis visceribus, vitam; sic cùm depravatus est, mortem affert inevitabilem. Quo pacto hoc accideret, nisi mediante aere, partium putrefactarum sarcinis gravato. Hæ nihil aliud sunt, quàm pessima miasmata, aeri permista, Chymicorum more loquar, salia acria, volatilia, tenuissima, sulphure quodam crasso inquinata. Morbus autem, ideo sedet in ore interno, quia natura quæ totis viribus incumbit ad dissipanda miasmata, aeris auxilio in sanguinem intromissa, tonsillas reperit, & humidas & flexiles, proindeque procliviores ad putredinem concipiendam. Nec satis est, ut pestis illa locum sibi seligat aptissimum, seligit etiam, & subjectum, ut securiùs grassari possit. Ideo infantes, qui adultis calidiores sunt, & humidiores, qui donantur fibris laxis, hoc morbo potissimùm tentantur. Hujus autem morbi contagiosi causam, credimus cum *Hippocrate*, tùm in calorem, tùm in ventos esse rejiciendam. Constat autem, his duobus elapsis annis, calorem apud nos fuisse maximum: quippe cùm spiritus vini, ascenderit, ad 30 gradus Thermometri Reaumuriani. Quo calore plantæ, & animalia vitali motu destituta facilè putrescunt. Hæ autem partes putrefactæ, in aëre diffusæ, suppeditantur ab exhalationibus, è terrâ erumpentibus, putridis ab aquis, à cadaveribus inconditis, à paludibus semi-exsiccatis, quæ simul unita, aëri cloacarum, lanienarum, leguminum, aliorumque in hâc urbe putrescentium,

partibus contaminato, peſtem minitantur. Ad hæc: ſi attendas, ad certos quoſdam ventos auſtrinos, qui elapſo biennio, per plures menſes ſpiravere, videbis hunc morbum, horum flatui maligno, natales ſuos apud nos, debere. Illi enim ut air, *Hippocrates*, (*a*) craſsâ fœti ſubſtantiâ & impurâ, ſtagnôrum halitibus infecti, peſtilentem auram ſecum rapiunt, & depravatum aërem noſtrum, majori labe contaminant. Hinc iis ventis flantibus, tot morbi Pariſinos devaſtavere. Hinc certo certius eſt, ab aere malefico putredinem, & à putredine morbum, generari.

(*a*) Aphor. 5. & 17. lib. 3. & 1. epidem.

I V.

TONSILLARUM dolor, ſæpe minùs morbus, quàm ægritudo. At ulcus gangrænoſum, malum, quo nullum eſt nocentius. Ille affectus, remediis non rarò cedit leviſſimis. Hoc malum ſæpè reſiſtit omnibus. Sæviente morbo, hoc unicum Medico penſum incumbit, ut arcendæ purredini proſpiciat, & laboret, rùm firmando vires ægrotantium, cùm vires morbi debilitando. Illæ autem in duplici cardine poſitæ, duplici viâ conſervantur. Tum ſanguinis & humorum, tum ſpirituum animalium motus torpeſcentes, exſuſcitando. Quoties per vaſa ſanguinea humores, ſpiritus per nervos, liberè & expeditè, circulos ſuos, & influxus abſolvunt; toties ſtat ſanitas. Quoties verò liquidorum motus impeditur, toties vires dejiciuntur. Unde ex ſpontaneis laſſitudinibus, morbos prænuntiari poſſe dixit (*a*) *Hippocrates*. Hanc in morbis putridis, virium jacturam, non ineptè metuit, (*b*) digniſſimus Boerhaavii diſcipulus, cùm cenſeat homines, etiam robuſtiſſimos, nihilo citiùs frangi, quàm putridis effluviis. At quâ potiſſimùm viâ ægri reſtaurandi ſunt? An per venæ-ſectionem? Res eſſer plena periculis. Virium defectui medentur, ſucci aceroſæ, acetoſellæ, ribeſiorum nigrorum, limoniorum, aurantiorum; acetum, ſal marinum, gemmeum, aluminoſum, & antiſeptica camphorata. Tenuiſſimis ſuis partibus, anguſtiam ſubeunt vaſorum ingentem, nervos extimulant, languentes ſpiritus excitant, hinc novam quaſi vitam inſpirant, hominibus etiam debiliſſimis; hinc poſt evacuationes nimias, admoto naribus aceto, vires collapſæ ſubitò reſtaurantur. Influxu nervorum expedito, circularis humorum motus, benè inſtituitur. Diſtributis undequaque ſpiritibus, leni ſtimulo arteriæ incitantur, acida ſanguinem concrerum dividunt, diſſolutum incraſſant, & reſtituto humoribus, ſpiritibuſque motu, ægrotantes reficiuntur, eò ciriùs, quòd ſimul devicta cedat putredo. Corporis humores, ut motu, ſic quiete putreſcunt. Hinc poſt mortem, liquidorum ſtagnatione, ſicut per vitam, motu eorumdem vividiori, ruimus in putrilaginem. Putreſcentibus humoribus, aquoſæ ſanguinis partes, & ſubtiliores diſſipantur, ſalia acido orbantur, exaltantur, à terrâ oleoque ſuo ſeparantur: fiunt acria, volatilia, alcalina; olea pariter tenuiora reddita, terrâ ſpoliata, ſali illi acri permiſta, acria, volatilia, fætentia evadunt; dum altera pars olei tenaciſſimè permiſta terræ, aquâ, ſale, & oleo priori deſtitutæ, abit in atram fæcem, & concretione immeabilem. Oppoſiri effectus oriuntur ex uſu antiſepticorum; ſales enim demulcentur, olea temperantur, fibræ quaſi diffluentes corroborantur, diſſoluti humores, non coagulantur, ſed ſuaviter reſolvuntur. Extus gargariſmatibus acido-ſalinis, pituita craſſa excernirur, ſalivales glandulæ conſtringuntur, & copioſâ ſalivatione liberantur: dum intromiſſæ, bibulis venarum oſculis, partes ſalinæ, moras nectunt fermentationi. Acidis verò potulentis, inteſtina irroranrur, fætor compeſcitur, ſtagnantia liquida moventur; eadem etiam unctuoſo quodam mucilagine, ſalia involvunt, principio inflammabili, olea fætentia temperant, volatilia figunt, incraſſata verò incidunt, meabilia reddunt. Acida dein ad ſanguinem tranſlata, partes oleoſas, phlogiſticas, nimiùm reſolutas, expanſas, & commotas fixas detinent, ſalino-urinoſas, ad indolem ſalſo-ammoniacalem reducunt, diureſim, & diaphoreſim excitant, & felici reſolutione materiam expellunt morbificam. Quantum efficaciæ, acida ſibi vindicent, docuit *Sydenhamus*, (*c*) qui in variolis, peſſimis confluentibus potui ordinario, mixta feliciſſimè exhibuit, irritis cæteris medicamentis. Quod in variolis *Sydenhamus*, illud *Boerhaavius*, (*d*) & *Oſterdik Schacht* (*e*) in aphtis gangrænoſis experti ſunt. Nec minùs penſanda videtur authoritas D. D. *Cartheuſer*, (*f*) qui putat acidorum adſumrionem, in febribus putridis, & gangrænoſis eſſe maximè neceſſariam. Huic ſententiæ calculum addit *Hoffmannus*, (*g*) cùm cenſeat in morbis ab internâ putredine ortis, plùs auxilii ab acidis, quàm ab ullo remedio reportari. Quid plura? *Boerhaavius* ipſe commendando antiſeptica, præcipuam virtutem aceti, eo modo extollit, ut exiſtimet in corruptione mortiferâ in gangrænoſo reptatu, nullum ſimile medicamentum poſſe reperiri. Itaque ratione, & experientiâ compertum habemus antiſepticorum uſu, affectui faucium gangrænoſo medelam afferri tutiſſimam.

(*a*) Chart. Tom. IX. p. 46. Aphor. 5. §. 2.

(*b*) Van-Suieten T. II. §. 434.

(*c*) Prax. Med. Experim. p. 299.

(*d*) Prax. Med. Petav. p. 274.

(*e*) Inſt. Med. Pract. Ultraj. ad Ren. in-4°. pag. 132.

(*f*) Rud. Mat. Med. T. I. p. 138.

(*g*) Obſerv. Phyſico Chym. p. 185.

V.

PRODEANT qui ſpem in venæ-ſectione ponunt unicam, acutorum promptiſſimum remedium eſſe conclamitent. Ut in morbis inflammatoriis feliciſſimè, ſic in gangrænoſis peſſimè ſuccedit. In illis exceſſus virium temperandus, in his verò defectus corrigendus. Enimvero pueri, fœminæ, homines etiam texturæ tenuis, & laxæ, hoc affectu frequentiùs tentantur, diutiùs ægrotant, curantur difficiliùs. Robuſtiores contra, anginis inflammatoriis crudeliùs vexantur, & citiſſimè ſuffocantur. A phlebotomiâ autem, momentum virium multùm imminuitur, unde in affectu gangrænoſo parciſſimè (*a*) ſecandam eſſe venam omnes confitentur. Hâc enim evacuatione vaſa relaxantur, debiliùs jactantur humores, concreſcunt, vigiliæ, delirium manent, ægri difficiliùs reſpirant, vis vitæ imminuitur, vis veneni increſcit: (*b*) & periculoſa ſymptomata ruunt in pejus. Quid ergò inquient nonnulli? Si noxia eſt ſanguinis miſſio, utilis erit alvi purgatio. Evacuationes per alvum, aut per venam, non feliciores habuerunt exitus. Quid enim fit catharticis? revulſio, aut evacuatio. Cum autem ex revulſione, partes affectæ, liquido defraudentur; vaſa jam debilia, imminuto fluido, atona fiunt; & citiùs putreſcunt; ex evacuatione, plus auxilii eſſet reportandum; ſi materies morbifica, ſedem non haberet in faucibus. Quid enim ſpondent cathartica? Sani humoris evacuationem, & propagationem promptiorem contagioſi. Hinc evacuationibus cujuſcumque generis, ægrorum vires collabaſcunt, morbus verò invaleſcit. Illud evidentiſſime patet, plurimorum exemplo, qui poſt dolores ſummos, evacuationes nimias, & ægritudines continuas hoc morbo, (*c*) correpti, ſubitò præfocabantur. Quid igitur tentandum? Scarificationes; minimè; mala malis adderes, eos crudeliter trucidares, quibus mors ipſa forſan miſerata, parceret. Plures enim pueri, ex ferro, oti applicato, quàm ex affectione ipsâ, mutilati ceciderunt. Quid hâc tyrannide operaris? Separatur vivum à mortuo, hiant undique vaſa diſſecta, & hauriunt diffluens undique virus. Unde metus novæ gangrænæ, at periculoſioris. Si verò carnes corruptæ, à ſanis non omnino extirpentur. Cur moribundum millies jugulare? Recrudeſcet enim malum ferocius. Lege authores, (*d*) ſic cenſent. Vide quâ vehementiâ, eos qui partes illas fricant, extirpant, reprehenderint vocaverintque hominum carnifices. Confugiamus igitur ad antiputrida. Ratione proponuntur, ſuadentur authoritate, confirmantur experimentis.

(*a*) Heredia de morb. acut. p. 101.
(*b*) Fothergill. p. 98. & 76.
(*c*) Fothergill. p. 79.
(*d*) Alaym. p. 166. It. Van-Suieten. T. II. p. 793. It. D.D. Chomel in op. cit.

Ergo in ulcere Tonſillarum Gangrænoſo, Antiſeptica.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Carolus-Franciſcus Boutigny des Preaux.

M. Petrus Lalouette.

M. Petrus-Joſephus Macquer, Regiæ Scientiarum Academiæ Socius.

M. Joſephus-Maria-Franciſcus de la Sône, Regiæ Scientiarum Academiæ Socius, & Cenſor Regius.

M. Julianus Buſſon.

M. Petrus Bercher.

M. Franciſcus Mery, utriuſque Pharmaciæ Profeſſor.

M. Joannes-Baptiſta du Bois, Profeſſor Regius Emeritus.

M. Guillelmus-Joſephus de l'Epine, Exdecanus & Academiæ Cenſor.

Proponebat Pariſiis, CAROLUS-AUGUSTINUS VANDERMONDE, Macacæus apud Sinas, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A.R.S.H. 1749, à ſextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1749.